

ԱՐԱՐԱՏ

Բ. ՏՄԻՒ. ՀԱՄԱՐ 28. 1851. ՄԱՐՏԻ 24

ԼՂԵՐԱՐԱՆԻ ԼՂԵՐԻ

Համալսարանական տեսարանն, որ այս տարի օգոստիսի ԼՂԵՐԱՐԱՆԻ տեղաթեւան Լ ընդուն միջոցառաւորակն, քրիստոսեան ազգայնի մէջ լինի, այժմ սկսել են տամաններ ստանալ, որոնք որ զանկանում են մանել մէջ տեաներու համար: Ինչպէս որ պատմութիւն լրագրները, այս տեսարանի մէջ պիտի հաւաքված լինին ամեն օրիւնի մէջ եղած արուեստներու պատմական դարձքերը: Մինչև ԼՂԵՐԱՐԱՆԻ հաղորատոր եկողներ կան այս տեսարանին ներկայ դռներու: Բ. ՄԱՐՏ.

ԲՆԱԿԱՆԱԿՆԵ

ԴՐ: ԳԻՏԱՐԱՆԻ:

ԼՂԵՐԱՐԱՆԻ ԼՂԵՐԻ ՏԵՂԵՐԱՐԱՆԻ մինչև այս ժամանակ միայն մէկ մէկ տառ էր ընդ տարիս: այժմ այս արհեստի կառարելադրութեամբ սին տատնանի հասարակն, որ առաջ ընդէլ մէջ կարող է բան հաղար բառ ընդ տու: Գաղղիացաց լրագրի ամեն մէկ թերթի մէջ բան հաղարին աւելի բառ լիայ: Բայ նոր պիտու հաղարին է ԼՂԵՐԱՐԱՆԻ Միայնալ Լազանդուց մէջ: ԼՂԵՐԱՐԱՆԻ ՏԵՂԵՐԱՐԱՆԻ միաւորել են Զոտապարիկայի հետ. և այս հարցով առանց մարդկային օգնութեան, առանց սխալման, ինչ ձեռադիր կամ ապաւ զիր լինի, անհարկն արադութեամբ և նոյնութեամբ կար ընդլում է հեռաւոր տեղերում:

Ընդ նոր մեքենայի տարագրութիւնը շատ զօսեցուցիչ է. բայց որովհետեւ մեր ազգի մէջ առկաւ են, չկոյ տեղեկութիւն՝ ո՛չ Լեւոն արիանի գորութեան, ո՛չ Ստեփանի գորութեան, ո՛չ Լեւոն արիանի ինքեան կարգութեան, ո՛չ Տեղեկութիւն, ո՛չ Փարսկաւի, վասնորոց առաջ մեր ընկերացողաց տեղեկութիւն տալ որո լանեքուն, և ապա որո նոյ ապառ մեքենայի, որ ոյժմ Լեւոնի զեռնոց համար ընկնութեան և վնասութեան բանագործ է դարձել: Բայց: Իմ:

ՏԵՆՈՒՆԳՐԱՆԵՆ

Հարանդայի մէջ հարկի քան և հինգ տեսակ տնտեսան լրտելը ներքեւ ժողովածոյ է գործա դալիւ և տան և մէկ հատ շարաւետ կան: Իւ այս ժողովածոյ գրեթե շտան երեսուն քառասուն տարիէն աւելի է: որ գործս են դալիւ: Բայցնէ 32 հատը՝ Բարդուղիմայ Լատուածարանական օրագրիներ են 6 հատը՝ Կաթողիկոսի օրագիր: 1 հատը՝ Լեւոնի օրագիր: 6 հատը՝ Երաւակիտական: 4. որ հետաւան և առեւորդական: 3. զինուորական: 2. քանական օրագրի: 1. տնտեսական և մշակական: 8. բժշկական և վիրաբույժական: 1. հիւանդանոցական: 24. բնագրական: 3. վարժապետական: 3. պատմաբանական: 3. աշխարհագրական: 18. բանասիրական և գրական: 2. փոքրածառական: 2. երոտչական: 1. կենդանային տական և տնտեսական: 1. գրատաստական: 1. ուսումնական: 5. քանդակարան տարեկանի վերայ: 6. տնտեսական և ձեռագործական: 3. մատենագրական: 5. հնդկականական: Բայց ի ստորեւ կոյ ուղեւոր և հայէլէ խանութի օրագրիներ, որ գեղեցիկ ունի և ընտիր նիւթերով գերազանց են: Իւր որ Բերդիա երկիրը Հարանդային բաժանակցաւ, որո օրագրիներու. շատը հինգ մեք տարիւն միջոցաւ վերջացան: Բայց պատմաւոր այն էր, որ Հարանդայի օրագրի են ծանր կարգաւոր. բաները, Բերդիայի լեւելե բաները: Բայց: Իմ:

Ընկերային Միացիոյ Կահանները իւր հարկի տարի առաջ Լեւոնիայի իշխանութեան ներքոյ են: Իւր որ Լեւոնիայի օրագրի բաժանակցան, են: երեք միլիոն ժողովուրդ: Իւր որ տնտեսական և բարձրացող Թաղաւորութեան պատկերացնէ, են ունի միլիոն:

Բայց այժմ նոյն բազմութիւնը սահմանաւոր է. համարեալ լեւ համարմ է մինչեւ քան և հինգ միլիոն: Եւս կործ միջոցի մէջ շատ աւելի են բազմանում, մինչեւ գծուոր համարալի է միլիոն: Լեւել տնտեսի միջին Լեւ Եւրի (Լեւ Լեւ) քաղաքը. կ'աւաններ

յոյսանի, թէկ որան մամոնանիկ մէջ՝ որքան մարդ է առեւադել, 1820 թուին Նոր Լորդ քաղաքումը կային 123,000 բնակիչք, 1830 թուին դառան 203,000: 1840 թուին դառան 312,000: Ըստիւս շուտ բազմանալ՝ մէկ սրտամո թիւան մէջ գրված է՝կայ Ըրտմ Նոր Լորդ քաղաքի բնակչոց թիւք հասնում է մինչև 700,000 հոգի:

Իւրօրացի մէջ վնաս երկու. քաղաք կան որ ստամեն ասելի բնա
կիւր ունին, Ինքան և Փարէզ: Իսկ ելմէ այս ճամբով կ'երթայ
լանդ, Իսր Իսրիլ շատ շուտ, այսինքն տան ստորին մէջ Փա
լէզէն մեծ կ'լինի, և երեսուն տարին յետքան Դ Ինքան ասելի
քաղաքնայր =

Եւ պիտի չ'հարձէր, թէ Վերքիայի այս տաճարական բաղաբը որ մեծուցեւ է պիւնան, նորա գաւառները բնակիչներէն դատարկ են մնացել, ինչպէս որ այլ երկիրներումը պատահում է, որ գիւղերը դատարկանում են, միայն մէկ քաղաքին լըցիւմ'։ (Վ. Բարը գաւառը 'ի միտին իւր մացաքսպոպիչի հետ՝ որպէս թէ Հեռքէ Հեռք բռնած սաւաջ է գնացել։ «Կտածնա» որ 1810 թուին, Սէն] ռի ոտած տեղումը, կային 1,600 հազիւ 1830 ին՝ եղան 6,800, 1840 ին՝ 16,400, 1850 ին՝ դատան 90,000 բնակիչ, որ

1800 թվականին սկսած, երբոր նոցա բնակիչը զեւս. էին հինգ միլիոն, մինչև 1840 թվււր, երբոր նոցա բնակչւոյ համեմբքը կ'հասնէր մինչև տասն և եօթն միլիոնի, նոցա բնակիչներու աւելանալը միջաւանահան հաշուով՝ հարիւրին՝ երեսուն և երկը հազարը: 1850 թուին, նոցա բնակչւոյ համարը հասաւ՝ քսան և երկու միլիոնի: Սերսին այս միջոցին ժամանակներուսմը նոցա լիւր աւելի տքող է բարդանաւ, քան թէ սուղ: Այսպէս տքող է շատանաւ և նոցա նվաճական դորութիւնը:

Ամերիկացի այժմ՝ ուսանելի Թագուարութենանց կադուսմն է, Եթէ
պատահեաւեւեւ ևս այնպէս բազմանայ, պոպէս մինչեւ ըստմամբ, յիշատակ
ընեն յետ պիտի նորո բնակչաց Թիւր Հասնի Հարիւր իննսուն միւ
լիմի, պոպնքն պիտի լինի պիտան, ուրան ու պոպմ իւրապիւր բնա
կիւր կանոն Այս և Եթէ յոյս զհենք, Եթէ Հարիւր տարի ևս պոպէս
երթայ, այն ժամանակը՝ 1950 Թուին, նոյս Համրոնքը, պիտի
Հասնի ուստպելակիմ բազմապատկութենան, մէկ բիւլիմ, լեղ Հարիւր
իննսուն ու մէկ միւլիմի Բայց այն Թ'ալ մնայ, Եթէ տառը տարի
պոպէս տեւ, Սիւնկուլ՝ Երանգնիւրը կ'լինին քան զԱւարիւս և
քան զԲաղդիւս՝ բազմամարդ, և Հարիւր չկայ՝ սահման զհենք նոյս
մեծանայիմ Սիւնի Սիւնիակիւր պետայ դաշտեւումը բաւական տեղ

կ'դանի, որ բոլոր Եւրոպայի լեռակիցքը կենան, բայց այս լեռարանի
դաշտերու տափերու մէջ դեռեւ տասնութիւն միջին լեռակիցք կան
մինչ որ հարիւր տարի առաջ ոչա տեղ հաղիւ թէ տասնութիւն հա-
զար լեռակից կ'գտնուէին

Ընդհանուր Եւրոպայի մասին բաղմանում է, և տարածում է
Լեռնակիցի ցամաքներուն վրայ ևս և կարելի է, որ հարիւր կամ
երկու հարիւր տարիէն յետ միայն Եւրոպայոց լեզուն լինի դոր-
ծածական լեզու Լեռնակիցի հարաւային մասին մինչև հիւսիսային
մայրը. P: M:

ԲԱՆԱՍԵՂԾԱՄԷՆ ՅԱՆԹԱՆԱԿ ՀԱՒԱՏՈՅ

ՄԷՔԻ Ս. Երանայ

Երբեմամբ չանդէղ լերանց ծաղկաբոս
Երբ ինձ տհա աշխարհ արձակ դայ 'ի բոյս
Ուր դարեւանդք՝ դարձ անհաճի՛ր բոլորեն
Կետք լնթանան՝ Թանան զերկրին ուղեւորէն
Ծաղկած աւել անդ տեսնեմ և հովիտ
'ի դրախտումուն պարեալ ալեկոյ խիտ ոտ խիտ
Ընկնողն'ս ու Ըրաւորն դաշտալոյր,
Ուրում 'ի Հնոց անուն կոչի Ըւարայր:
Սալոք են ոտի դրօշու դրօշու, մաշոք անտի
Միկիանուն տեղին 'ի տիպ շուրջ պատի
Ըրախնէն հարու, բայաւ մարտին ապարէս
Օգրք երկուստեք գան արշաւն 'ի հանդէս
Գան դէմ ընդդէմ, կարգ լսա կարգէ կան 'ի կարգ
Հանգեն հոջիւրք, ահեղ շարժի պատերազմ,
Ըստ կորովին 'ի գէն մառապք օտարկէն,
Սալոն գոռան, տիգաց՝ հետիղ դէմ մարտն
Ոմն 'ի հոսա ապրանքարդար ձգտածն
(Որ յանահալթ թէ մահացմ, ո՛չ դիտեմ)

Օրոսհաղթեալ փառեալ զինու. զեղազուարթ,
Բայանհաղթալ զունեալ 'ի զէմն էրբու վարդ,
Պախաւրդաթմով 'ի սեան հիծեալ յերիւար,
Պաշէ՛ կոշէ՛, իրախոյս բառնայ Հոյկարար,
Նոյն նա 'ի կարդ զոկչին անցեալ սրտառանջ,
Պառ թընամենցն զխնադարէ բաժնաւ,
Սարդ է եւ չէ՛, զի զո՛ղ 'ի վեր բան ըրմարդ՝
Տարանա զդունա 'ի մի դրէ յակնթարթ,
Օնցս կոյս խողոց, յոյն կոյս գաւնայ շէշարնկէ՛ց,
Փաղանդս հերձու, նախճիր դարձէ մեծամեծ:

Հոսոր՛ւշ ընդ այս հարայ . . . մինչդեռ մեծապէս
Հրաշմոցի Բաղին 'ի մեծն յոյն հանդես,
Ընդուստ ահա այս երեկայ կրծեալգէկայ
Իբր 'ի տառանց երկց ճաղկեալ տիս ամաց,
(Այ զէմք զըւարթ, աչկունք սիրուն լուսարիբ
Հարթառաձիր զդուրն անշուշտ բերէր զտիւր):
Սասեաւ առ իս. "Հի՛թ քո, առէ, պատանի,
Ելարին միտք, պոյն յերեսաց հատանի
Վաճառեալիւն քաջն 'ի քաջայ դոր աւսեր՝
Պէս կոյծտիւնն ճոկատստն.իս անվեհեր,
Սարդան է նա, մեծն այն Սարդան մեծաղօր,
'ի Նեհաղին ձեռեալ զարմէ՛ փառաւոր
Ըս կայ . . . կայ զու . . . 'ի վէղ արկից կարդարար՝
Օ ի՞նչ, այս հանդէս, ո՛ւստ եւ զլիարդ ըսկիլն ուս.
Քանգի եւ իսկ Սէհին դրոյրոց զսրով պետ,
Ընցիցն անթիւք եմ՝ անցելոյ քաջաղեստ
Իսկ դու յաղացն ըլ Սաամաղիս զիմ՝ յերեւ
Օ անուն եւ եթ . . . Ես կարն եմ՝ Լզիշաւ,
Սէր Գրէգորէան Օ փառնայի:

(Երանալիցի)

ԿՐՕՆԵԱՐՆ

Հարուստ եւ Լիզաւա

Յիտու մին առակ ստաւ Ժողովարեան Թէ՛ Սին քաղաքում

մեակում էր մեկ հարուստ մարդ (Համարում)։ Ղառ միշտ դեղեցիկ շորեր էր հարձում, ամենայն սր բառ ուսում էր, բառ խոսում էր։ Ղառ էր քաղաքում մին աղքատ, Ղառարտու անունով։ Եղ որդի մեկին մարմինը խոցոտ միտադրված, հարուստի քուչի դռանը վեր էր ընկած։ և ցանկանում էր կերակրվել։ Հարուստի սեղանից (սոփայից) մնացած փշանքով, բաց սլինդ տրան չէին տալիս։ միմյան շուներն էին զարկա՝ լվել դռա խոցերը։ Մեռա էր. չքաւած, և հրեշտակներն տարան դռա հոգին յաղբայութեն Երաստմի ծայր։ Մեռա նմա նապէս հարուստը, և դարան Թողելին մեծ փառք։ Երբ սր հարուստը զգոնքումը մեծ չարչարանքի մէջ էր, մահի տաւա իւր շոր կողմն, տեսաւ հեռուից Երաստմին և նորա ծայրում Ղառարտուն։ Ո՞հ հայր Երաստմ, ինչ տուեց հարուստը, ինչ զԵ՛կ'ը ինձ, ո՞րտեղ կեր Ղառարտմն, սր նա խոց անի իւր մատը և հոխայե՛ իմ լեզուս ես շատ տանջվում եմ՝ ես կրակումը։ " Արդե՛տ՝ ասեց Երաստմը՝ մի'տքը բեր որ դու աշխարհումը մեծ փոխելու թեւան միջի էկը, Ղառարտու տանջանքի մէջ էր. այդմն նա հասեղ լացելում է, դու տանջվում ես. բայց 'ի գործնից մեր մէջ և քոյ մէջ մեծ անդռնդը կոյ. ոչ մեղանից ձեր մօտ, և ոչ ձեզանից մեր մօտ՝ չի կարելի գուլ, " Եղ ընելով՝ մեղաւոր մեծատունը ասաւ. " ինչդրում եմ՝ բեղ՝ հայր իմ՝ որ մին մարդ ուղարկես իմ հօր տունը, ես ունիմ էլի հինգ եղբայրը, էտոյ նորանցիկ է գգու շաշնն, որ նորանք էլ սոս տանջանքի մէջ չ'ընկնեն։ " Երաստմ որտաւախանեց. " Ղառարտմը ունին Սոփէս և ուրիշ մարդարեք, Թող նորանց լսեն։ " Ո՛հ, հայր իմ, ասեց տանջվողը, նորա չեն լսեր նորանց, բայց կըտանան եթէ մեր մեռելներից կ'գնայ նորանց մօտ։ " Եթէ՛ նորանք չեն լսում՝ Սոփէսին և մարդարեքին՝ պատախանեց Երաստմը, տալա ուրեմն չեն հաւատուլ ևս նորան, որ յարութիւն կ'առնա մեռելներից։ "

ՏԵՆԵՆԷ ԼՂԵՆ ԼՂԵՆԱՆԻՍ ԳԵՂՈՐԴԻՆ ԹԷՂԵՆԱՆԻ

Ղառարտունի մահ

Մեռաւ Ղառարտունը, որ ասաց, Թէ յաղբաւ է ձգնարտութեան մինչև այն խեղճ մարդը, որ՝ ձեռները կտրած՝ կանգնած դատաւորի առջև, գլուխը կ'աղբաւ, աչքերը դեռոյնը ձգած՝ ասաց, 'ի քոյն ինչ

էկեալ է՝ յաշխարհ, զի վնասելիք ճշմարտութեան, և մինչև 'ի կատարած աշխարհի ևս, քանի՞ անգամ մարդոց բերանին տխուր լալի, որպէս մէկ անգամ յաւելցաւ Գլղատասէն թէ զինչ է ճշմարտութեան:

Եթէ այս խօսքը ամէր հարցնեալ, իւր թէ ճշմարտութեան ի՞նչ լինիլը կամենայ իմանալ, այն ժամանակը կարելի էր որոտ ի մեզ անել, թէ ի՞նչ է ճշմարտութիւնը. բայց նա այն մասը չէ հարցնում, որ արդի ճշմարտութեան ինչ լինելը, աշակերտ լինի ճշմարտութեանն. այլ այն է նորա միտքը, որ իմաց անէ իւր որ համարհանքի թէ ճշմարտութիւնը ի՞նչ, զորութիւնն ունի, որ մարդիկ կարողանան նորա վստահանայ. ո՞ր է կարողացել ճշմարտութեամբ փորձանքէն ազատիլ. ճշմարտութիւնը՝ ե՞րբ է անմեղին տէր կանգնել՝ անխառնութեամբ օւսօն:

Իրաւի՝ անխառն դատաւորի առջիւք, չ'իցայ ոչ անգոր և անպիտան ինչ, քան զճշմարտութիւնը. և մարդ՝ շատ անգամ՝ փորձեալնում է, որ 'ի դուր է ճշմարտութեան ապուխել, որովհետեւ՝ մինչև անմեղը իւր ճշմարտութիւնը կարողանայ յայտնել, անխառնութիւնը կորսող է նրան ներկել տմեն զլուսելի զոյներով, և մարդկան աչքի առջիւք այն կերպարանոց դնել, որ քան զայն ունելի դատաւար տեղի, մեղաւոր, յանցաւոր, ո՞րքիւ չ'զոնով աշխարհի երեսին:

Իստական է՝ թէ անխառն դատաւորի առջիւք կամենայ անմեղը իւր լի ճշմարտութեամբ արդարանալ. այնուհետեւ օրէն՝ թէ այն անխառն դատաւորն քանի՞ հարց կ'զոնի՝ այն ճշմարտութիւնը ոչ բնօրինակ, այն անմեղի անմեղութիւնը ծածկիլ, և այնպէս բանը դուրս բերել, որ նայն ինքն անմեղը՝ իւր առաջին դատաւարտոցը դառնայ, և ինքը իւր ճշմարտութեան չ'հաւատայ (Յերուի՝ ի՞նչ օրինակներ որ անցեալ ժամանակներու մէջ տեսելնք, համարեա՞ թէ ամենքն էս մեզ այս թիւր կարծիքի վերայ հաստատումն, մեր մարի մէջ մէկ յաւատհատութեան սերմն են ձգում, մեզ հարկաւ դառնն հաւատալ բազդին և պատահանքներուն, և մեր սրտի մէջէն հանումն այն քաղցր յոյն, որն որ՝ ճշմարտութեան յաղթող բարոյող հաւատքը՝ մեր սրտի մէջ սերմնանէր (Բայց չ'լինի՝ թէ, երբար տեսնենք, որ մէկ քանի անգամ՝ ճշմարտութիւնը տկարացել է անխառնութեան առջիւք, կործնե՞ք թէ միշտ այդպէս պիտի լինի. ո՞չ, ճշմարտութիւնը թէպէտ և փայլ ինչ նեղութիւն կ'բաշխէ, բայց շատ բազմադասակ սոցմառութեամբ իւր լուսափայլ երեսն ցոյց կուտայ. և մարդ՝ որ որոտ տկարանալով վհատել էր, միւսան դամ իւր քաջալերութիւնը կ'որոգէ. միւսանգամ վստահութիւն

կատանայ, և կ'հաւատայ որ ճշմարտութեան դասինն անթառամ է:
Ի՞նչ փոյժ՝ թէ անիրաւ դատաստանի մէջ Սոկրատ դատապար-
տվեցաւ: Երբ թշնամիք միայն նորա մարմնացն կարողացան միտ տալ:
Երբ մահն ա'լ միայն ամօթի տակ ձգեց իւր թշնամեացը: Եղև և
բայցն նոյա աչքերը: և սոն դատաստանը՝ որն որ նորա մահուան
դատակնիքն էր կարողացել, կարգաց և նորա անմեղութեան վճիռը,
և նորա թշնամեաց յաւիտենական ամօթապարտութեան և կորստեան
դատապարտութիւնը: Օ սնուցանութիւնը սոյն է, որ օմանց ճշմար-
տութիւնը շուտ կ'յայտնովն, ոմանցը՝ ուշ: ոմանոյն ևս՝ մեռնելն յետ
բայց չ'կայ օրինակ, որ ճշմարտութիւնը մինչև վերջ մնացած լինի
թապաւն, չ'կայ սոն սխալ զօրութիւն՝ ո'չ երկրի վերայ և ո'չ դժոխ-
քումը, որ կարողանայ ճշմարտութիւնը մինչև խորաւ խափոնել,
թէօյեա և խափոնել ցանկացողը շուտ կ'զստնի և չ'կայ մէկ ճշմար-
տութիւն՝ որ մէկ քանի հակառակող շունենայ, բայց վերջն միշտ
ճշմարտութեան յայտնէ:

Ասոն Օտրուկեան և Համբարջան Տեառն Ժոյն Սեւտե Քրիստոս:

Ըստ տառի Հարսն և Փիւսայ

Հարսն ցփիւսայ տե

Ըրդար արուսեակ, իմ լոյս որինն, որք գնաս դիմեալ
Օ իս սցի թողեալ, աչք իմ յարտասուս, յինն անհասեալ:
Սկիւս իմ մորմորի, աղիքս դարբի, զիմեղ կարեմ կեալ
Օ կնի փեսայիդ իմ արեգական ցնծալ և խայտալ:

Ա՛հ արկեր զինե զքոյ թախմանաց կրկին կրկնովի,
Օ իս տրամեցուցեալ յոյժ անմխիթար ՚ի մէջ պարսիզի,
Ա՛յ տացե զքոյն, ահա՛ առ քեզ դոց, լքեալ տնիւտի,
Աղեալ քոյն սրտի՝ մշտիկ ցորածին՝ ձայնիւ բերկրալի:

Յոյս իմ է կարեալ, ես անմարսեալ: առ ո'յ երթիցեմ,
Տո'ւր ինձ պատուխոն: հեռակոց յառեալ զիմեղ դադարեմ,
Տո'ւր ինձ ափովանը խոյճիկ եղևելոյս, մինչ յե՛րբ յաւիցեմ,
Ի դարուստ փրկիչիդ, իմ ոպուսինի: և հայիլ նայեմ:

Ահա Հարսն իմ և Քարս, ժամ է ինձ դիմել ընթանալ զնալ,
Յերկրէ 'ի յերկինս, փառք պատկեալ. փղաճեմ փութալ,
Ի ձեռս բարձեալ յողթանոյ մարտիս, առ Հայր մեր ձեռեալ.
Ընդ յարգարեցից քան Քս կոչան գրեղ հրախրեալ.

Բառ է՝ Քեզ արածիլ՝ Հարսն սրանմայի յոյժ անմխիթար,
Օ ի Ե, զի Ե՝ Քեզ, ողբալ զինի միշտ և անդադար.
Ընեմ՝ զուարճայիլ, կնիք մարգարտեոյ, սիրով բերկրաբար,
Սերեցի զՔեզ 'ի սէր պատարուն յաւիտեան և յմր.

Ընս ետառ Քեզ զերամ ձաղախառն հօտից բանական,
Գորտեա մայրաբար ինդադեալ Իօքոք սիրով եռանդեան,
Օ խմբդ առես Դաւ, սրբէս կորուից կենլ ևս անսասան,
Խորագիս տրեա, հրէհէս կնիքս գլմ՝ սկստ զովական

Յաւերս դիտք՝ զեւթն մորուք դառանդ բանական,
Մէ թուցին նոցա ձաղախել զիտ յոյժիլ բուքատան,
Սթամբ ոմոսայ՝ զսիրա զեղանիս՝ ստանդ մարտութեան,
Օ սոս Քեզ ասացեալ. սիրտ իմ և հոգի 'ի Քեն ո՛չ գործան

Հարսն Փիլիսոփայական տառեր

Ընս միւսանդամ խոցիկեր դսիրա իմից սրբութեան,
Օ որդ բան ստացեալ՝ հարեր շանթահար յոյժ յոյժ քան զնոցն,
Ընք իմ ճշդիւրով թափեն զարատառ զկոյրոյ արեան,
Ո՛վ Տեր իմ և է, վաւառ արուսեոյ, Տէր յաւերժական

Փիլիսոփայական տառեր

Ո՛վ Հարսն, Հարսն. վարդ ցօղալիթիթ. փորկողեալ շուշան,
Խլեալ կորդեցի կորոմն չարի, զոյ վարեաց սատան,
Ի՞նչ էր ընդ ցորեան հեղձուցիկ բուսեալ 'ի մէջ անդատան,
Կոյ դա 'ի պարտեզ իմս նորատունի. ասաղ փայլեալմա

Նաւաճ սքողեմ՝ զձաղուհս քո՝ նաւաճ փայլեցո՛ւ

Բարդուղիէ եւ անոյշ՝ զիս Ժ' եւնիկեայ՝ նուաճի կարծրացոյ՝,
Սարգսդոյն կաթամբ զեղզեղ քոյ ըստեանց կաթամբ մեծ՝,
Սարգիւ ինչոյ, յածել զուշանք, զ'րամ՝ ձաղուց քո:

Բնէ ստուերաւ նուաճ յոխն փայլեցի ընդ օր մուսառն,
Փայլեն եւ նորս սպիտակ շողիւք սո ի ստուեր նուաճ,
Թառամին սաղարթէք նոճի եւ օտրդի տունիք ծրուոյ անուան
Չորանն ար Լառք. չքանսն բոլրածք եւ նոցունց համայն:

Օ նոնիկ անեմ. ծաղիկն նոնիկիք յեղանակ դարձան,
Կարկառոյն երկնիս կանոնչ ծիւանի յոյգի բեղմնաւան,
Պատարուն հատուն իրաւէս հատեալ յառաջ օմնաւան,
Օ ինքեանս տան բազել տեսողն իւրեանց յեղանակ աջանա:

Բան օխտիանայ երջանկին իրաւթաց, տամ՝ չիւղ սիրելեակ,
Յաղթեալ քաջութեամբ օխտիան թշուածոյն հոյք յողմանակ:
Պատարուն զ'Բե սովորաւեան բաղեաւ. հաւիք գործակի,
Իբրեւ զ'Լաւթ. քաղցրագոյն նուամ. հիւս եւ չքանալ:

Հարաւ ի թիկանց դոյցե յոյնութիւն քորոք կարգիակի.
Հարածել զնո զ'Հիւսիս հոյմուքեր հոյնն դուան եւ բարի,
Հիւսել ի պարտեղ զոյկ. զեփիւսին մարմն հոյմանակ,
Շորդողիւն փայլուն տածել բուծանել ծաղկանց փայլանակ:

Խոսք քո զեղեցիկ շրթանք քո փայլուն՝ ըստ կարգիւ լուսի,
Իբրեւ զեղեղ կարմիր նոնիկեայ սցոք քո պոնծալի,
Բաց անեմ ի բոյք՝ ի լուսեմենէ, Հարսն օննչալի,
Կթեցի զպատու, ձմեղնի դուրկոյ յիմեմ՝ հնձանի:

Հիւսնի թաթաւեալ զիմ՝ զարտումնան ի հիւզ սրտաթիղի,
Ղեղղղ փայլուչ, Թաղիւ սլասխաւ զգեցիտալ ծիրանի,
Ելեալ անշատեմ՝ զնամ հեռանամ. Հարսն Շիւմուրի,
Ողջն բեղ սիրոյ՝ ի սեր փաթիկութեան. ահա զնայի:

Հարսն հարցանէ զՀիւսիսին զնալ ինչոյն եւ զեղանէն ի պատարի:

Ի բէն հարցանում. Հիւսնու լեւորչին. կացեալք ի սրտաթիղ:

Հիպո " Իմ հոգիս շատ տրտում է, ասաց Մնացիք իմ հետ եղ
տեղ և դարձեալս կոչեք " Երբ փոքր մի հեռացաւ, անկու զետ
նի վերայ, տղօթք տրաւ և ասաց " Հայր իմ, եթէ կարելի է,
թո՛ղ տնայկեան ինձանկի էդ բաժանի, բայց ոչ հնոգես ինչպէս ես
եմ ուզում, այլ որպէս զու ես կամենում քոյ կամքն է " Երբ որ
հետ դառաւ, տեսաւ որ տշակերանները քնած են, և ասաց Պետրոսին
Սէմօն քնած ես դու, Հիպոսիք դուք մին ժամ (սո՛ւսի) դարձան
կենդ, դարձան կոչեք և տղօթք արեք որ չ'ընկնէք վարձաւթեան
մէջ, հոգիս յօժտք է, բայց մարմինս տկար " Եւ ասաւ դարձեալ
հեռացաւ ընկաւ երեսի վերայ և սկսաւ տղօթք անել և տեղ " Հայր
իմ, եթէ չէ կարելի որ ես չ'իջեմ էդ բաժանի, եղիցի կամք քոյ
" Երբ որ դարձեալ հետ եկաւ, տեսաւ որ տշակերանները քնած են,
այնոր համար, որ նորոց աչքերը ծանրացած էին Աշակերտները
չէին իմանում ինչ պատասխան տան նմա Երբորդ անգամ Յեսու
սկսաց տղօթք անելու և սնոյիսի ջերմեանսն ընկաւ եր տղօթք
անում որ արեւն ըրտիսը կաթկաթում էր նորա երեսիցը " Հայր
իմ ասում էք, եթէ չէ կարելի, որ ես չ'իջեմ էդ բաժանիցը, եղի
ցին կամք քո Եւ ժամանակ հրեշտակ Աստուծոյ իջաւ երկնից և զ
բաղուշանում էր նորան Սիմօն արեալ հրեշտակով, Քրիստոս մեր հետ է
գաւազում տշակերտների մօտ, պրտնում է նրանց քնած, և ասում
է " Ենթեկէք պատահեալ, պատճառ որ հասի է ժամանակը և որդի
մարդոց պարտ է անձանիլ մեզա որոց ձեռք, եկէք դանք ես
տեղից, ահա մօտ է նա, որ ինձ մասնակց է "

Տեղեկե՛ք Անձ- Աշակերտացի Գեորգիան Փիկիւնան

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Տաճկական ուսում

Աղագորդութեան բանաստեղծ Լուսին:

Օսմանցոց զորացած Ժամանակումը՝ որ Եւրոպիոցի թագաւորոց
թիւ ներսուն ահի և դպի մէջ տնկին, Սաւառի (Ալեքսանդր Ռ
Գաբրիել) թագաւորի որդին գերի ընկաւ Օսմանցոց ձեռքը Տա
ճիկները չ'անաշխարհ բերին այս թագաւորի որդուն Սաւառի,

դերի նման ծախելին խոր Բողոք անած փողոցումն Չեռքէ ձեռք
ժամակում, այս Թաղաւորի եղին, վերջոյնս ընկաւ մէկ Կարքըսի
(Ա Եղբի) ձեռք, որ երբ տեսաւ այս պատմութիւն չորքը, աշարժու
թիւնը, արեւածիւնը, կարծիքի մէջ ընկաւ, և հարձուգորձ անելով
խնայաւ, որ Մաճառի Թաղաւորի արդին է. շատ սրտաւով արտ
տեց, և շատ մեծ փողով ազգակեց իւր հարկները, որ երբ հասաւ
Մաճառի երկիրը, իւր հարկներէն ածուր ժառանգեց և Թա
ղաւոր դարձաւ:

Աշխարհի փոփոխութեամբ այն բարեբաւ Ա Եղբիւր ընկաւ անդա
նդում թեւեւ մէջ, Թաղաւորի բարեւթեան տակը մնաց, ամեն դոր
ծերէն հրաժարեցին, և սկսաւ սնտակի աղքատութիւն քաշել:
Միտքը բերեց այն Թաղաւորի սիրուն, որ անտակ էր, և լսեց թէ
պիտի Թաղաւոր է Մաճառի երկիրն. վեր կացաւ դնաց նորա մօտ
կրքոր տեսաւ այն իւր աղտոտ կրքումսքին, որ Թաղաւորական
ախտաւոր Կատաւ էր, ընկաւ իւրը, և որամեջ իւր գլխին եկած
փորձութիւնները. և խնդրեց՝ որ մէկ օգնութիւն տնէ:

Արիտասարդ Թաղաւորը հրամայեց, որ այս անանկ Ա Եղբիւրն տան
երեք հարիւր հատ ոչխար, որ սրածեցին մէկ տալի Ժամանակաւ:
Աղբիւրն Ա Եղբիւր ցարմայաւ, թէ այս ինչ անողութեան հասցրոց
կրան՝ այն երիտասարդը, որուն որ ոյնքան բարեբաւութիւն էր արել
բայց չ'կարողացաւ անհարկոյնք լինել. ցնաց արածկարաց. բայց մէկ
տարիան մէջ բոլոր ոչխարները կտորսկրան. և երբ Թաղաւորը ե
կաւ դորա տեսութեան, մէկ հաւա ոչխար մնացած էր Ա Եղբիւր ձե
ռին Թաղաւորը հրամայեց որ երեք հարիւր ոչխար արն միւսանգամ
և ստտիկ պատուիրեց, որ մէկ տալի ևս ծառայէ:

Ա Եղբիւր Թեւեւ շատ ներհայած էր. բայց մէկ տարի ևս արածե
ցաւ Թաղաւորի ոչխարները. և երբ տարին լրացաւ, և Թաղաւորը
եկաւ տեսութիւն, Ա Եղբիւր ձեռին մնացել էին միայն հարիւր մի
տան ոչխարը: Թաղաւորը չ'նկատեաւ, միայն հրամայեց, որ երեք
հարիւր միւսանգամ լրացնեն, և ձեռք տան Ա Եղբիւր ներհայածիւնը
հասել էր վերջին ծորը: Բայց չ'կարողացաւ անհարկութեան ա
նել. այն մէկ տալին ևս ծառայեց: Հարին լրացաւ, և Թաղաւորը
եկաւ տեսութիւն տեսաւ, որ երեք հարիւր ոչխարը գտել են վեց
հարիւր: Բանեց Ա Եղբիւր ձեռքին, տարաւ իւր տուն, տուեց շատ մեծ
հարստութիւն, դանձ, պարգեւ, պատիւ, զերբ գրեց Օսմանցոյ Թա
ղաւորին յանձնարարութիւն և խնդիր, որ իւր բարեբաւ Ա Եղբիւրն
լաւ ընդունի պատգամեկ ձանդորդի կառեր, ձիեր, ծառաներ, որ

Այլ եղիլին իւր տեղը առաջ վառար ճանապարհէն: Այլ եղիլն չէր հաւա-
տում իւր աչքով տեսածին, կամ տեսնողով լսածին: Հիմա ցաւ,
բանեց թագաւորի ձեռքէն, և ստաց, և թէ դու ինձ որս բարեբաղու
թիւնը կամ երախտագիտութիւնը պիտի անելը, ի՞նչ պատճառ
ոյցքուն տարի ինձ յորհարէլի՞նք ոչնոք արածայնիբով: Թաղաւորը
պատասխան տուեց. ի՞մ սիրելի Այլ եղիլ, իմ բարեբաղ, և իմ ե-
րախտագիտ, եթէ ես տեսնեմ իմ հայրանակաց, թէ ես շատ ապաքաղ
դու թիւն եմ քուէլ, չեն հաւատալ: Բայց դու դիտես, ո՞ր քուէլ
եմ. և քո տանը ծառացութիւն եմ արել: Արեւմտեան ես փորձել եմ,
և արարելով թեան փորձարանի միջ կը թփել եմ: Եւս սոն ոչնոք
նեքով միայն ուղեցի խնամալ, թէ արդեօք քո ապաքաղութիւնդ ի՞նչ
մանալ լրացելէ, թէ ո՛չ: աստ՞ջին և երկրորդ տարին տեսայ, որ դեռ
ես չէ լրացել: Բանդ յաջորդի չէր պնտմ: փախեցայ, որ չ'լինի թէ
անժամանակ բարեբաղութիւն անեմ, և վերջը փառ լինի: Եղանակի
ժամանակին, երրորդ տարին տեսայ, որ յաջորդութիւնը դարձել է,
վառնորայ և ես իմ պարտաւորութիւնս կատարելի: Գրովէտու քո
արարելութեան խանութի լրան հասել էր: Եւս փորձել դիտեմ,
որ մարդուս ապարադուցութեան ժամանակի որ լրացած չ'լինի, ինչ
յաջորդի գործերու որ ձեռնամուխ լինի, ձեռնարկ կերելու:

ԳԼՈՒԹ Ե. Բ. ՄԱՅԻՆԻՆԻ

ՊԵՏԱՊԵՆ

ԱՐԵՎԱԿԱՆ ԵՒ ԱՂՎԱՆ

Հին պատմութիւնիցը մենք խնամում ենք, որ իւրաքանչեւ թա-
գաւոր Արեստը մեծ հարստութիւն է ունայել, Կեդէս քաղաքիցն
տեղ է իւր որ իսկի մին թագաւոր չէ ունայել: Արեստ կա-
նում էր թէ նա աշխարհումս աւագի բողոքաւոր մարդն է: Ի՞նչ ժա-
մանակ հունաց իմաստասէրն (փիլիսոփան) Սոկրատեսն փոքր
Բոթայունի էր և եկաւ Արեստ թագաւորի մօտ: Արեստը տեսանե-
լով հզարիսի իմաստասէր մարդին՝ քնդանեց սպան պատուով և փա-
ռքը, ինքրից՝ որ Սոկրատէս փոքր մի ժամանակ իւր մօտ մնաց: Մին որ
իւր սրտի ուրախ ժամանակին չոյց տուեց Սոկրատէս իւր անգին լա-

փահիւնները և հարցրեց, «ոչ ժամ կարո՞ղ ես ասել՝ թէ՛ Արեւոս աշ-
խարհիս երեսին ամեն մարդից բաղդաւորն է»։ Այլ՝ պատասխանեց
Սողոմոն, փամս դի ոչ մին մարդ. աշխարհումս մինչեւ իւր մահաւան
փրցի օրը չէ կարող իրան բաղդաւոր համարել։ Թաղաւորը լու-
չի հասկացաւ եղ բանի միտքը։ Փորը մի ժամանակեց Պարսկի թա-
ղաւորը՝ Աբրահամ անուանով՝ եկաւ իւր զօրքով Արեւոսի վերաց որ-
տերաւորմէլ, յաղթեց նորան և Արեւոս ընկաւ Աբրահամի ձեռք։ Պար-
սից թաղաւորը հրամայեց պրել (կրակով) Արեւոսին։ Երբ որ
Արեւոսին ձեռքը կապեցին փայտեղի, ալ սրբին, ես անդ նա ճիւ-
մարաւորէս համարեալ Սողոմոն տաւոր, թէ ոչ որ մինչեւ իւր մահաւան
փրցի օրը չէ կարող իրան բաղդաւոր համարել, երեք օմաւա՞ւ ազա-
րակեց. «Սողոմոն, Սաղոմ, Սաղմոն Պարսկի թաղաւորը հարցուն» թէ
ինչ է նշանակում՝ եղ խօսքը։ Արեւոս պատմեց նորան Սողոմոնի ա-
տաւոր։ Եւ լսելով՝ Աբրահամ միտք աւաւ՝ թէ ես ել մահկանացու
մարդ եմ, իմ գլխիս ել՝ կորելի է՝ կուգես ցաւ կ'դադ, էն ըսողէին
հրամայեց Արեւոսին սղաւել։ Ընտանեան Արեւոս մեծ պատուի
միջի էր և միշտ Պարսկի թաղաւորի մօտ էր կենում։

ՏԻՒՒՆԻ ԸՆԴԻ ԸՆԴԱՆՈՐ ԳԵՆԵԳԵՐԻ ՓԻՆԵՐԵՐԸ

Ընդուն Գեգեգեանորան

Մի տղաւիկ շղկը՝ փոխմ, անփեհեր
Ո՞ր աւանդաւոր, իմ նախնի լինի՞ր
Հայեան յիմ առաջնի, հաւա յերկրէ քող սիւր,
Օ՞ր և քոյ անցցեն կեանք իբրու սուտերս
Ո՞չ տղաւոր ուսեր դէս մինչ քո մահու
Դ՛ի փայլեր փառաց, մեհեց ՚ի պարտւ-
Ո՞չ ես փայլէի տապաւածովք, գունձու-
Իսկ սող. ո՞ր նորին, և զի՞նչ ես պիմաւ
Ապրիկեան մի յանկարծ եղ կենացս փախման,
Օ՞րկեալ յամենեկ, արկ դիւ ՚ի կործան
Ուստի մերի, անկարծ կամ լուս յոյս դամբան,
Օ՞րնեւ ո՛չ քորէ ինձ աշխարհ համայն
Ո՞ւստ է և չքնիս ըս կեանք զկտաւին,

Թա՛ղ զո՞րք սարկն, սիրեա՛ զիւրին.
 Չ'է մեր հայրենին յանդաւոր երկրին,
 Այլ յանանց յերկին, տեղ եւ մեր բարին.
 Ի՞նչ ստեղծական քոյ սր վճռաւու,
 Կորեկն բոլորը իւրու զիս մահու.
 Էջրատը թէ՛ փարթամք վայելողը զանձու,
 Խարակը թէ՛ իշխողը հողոյ եւ ծովու.
 Մտադարձ սորա մի՛ աներկեան
 Յուսար անցնուար դու ինկանսդ ունայն,
 Օ՛ր քաղով զողոյն ժամ՝ փող, անաղանձ,
 Յօր մօտեա եւ դու յոյս մեր վերջաւան.
 Հէ՛ղհայ Ընդհանր Գեղեղնաւորութիւն. Օ՛հրապարակ

ՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Տարգմերու եւ Կորէկարներու համար

Թիֆլիզու Գուբերնիի Կրտսէնիկայն հրաւիրում է կամեցողոյ
 Թիֆլիզու Գուբերնիի փոխտերու օտանկաներու պահպանեմն, ով որ
 Կանանց տաւթիկոյ 1852 թնայն ընդունիլ էր իշխանութեան ներքոյ
 Տարդն Կլինի Ուկրաինի Սուգրումը՝ Մայիսի 29: Բոլոր Գուբերնիի
 Կրտսէնիկան՝ Յուլիսի 27: Կերտարժկոյն երեք օր յետոյ
 Ինչն Գուբերնիի Կրտսէնիկայն ներկայութեան՝ պիտի ծախի
 Հոկ. 5. պերետարժ. 8. Թիֆլիզ քաղաքի մէջ՝ Կնեալ Կերկն
 ուլիզէզի. տունը. պարտքն է 1000 ռուբլի:

Օսկաւագոսի Կրկիպոսն պիտի ծախի Յուլիսի 13, 17.
 Կնեալ Ընդալ Կորէկարնի կարւածն Թիֆլիզ ուկրումն. Կուրդ
 դերաւոր գեղն մօտ, չորս տուն ճարտերով. պարտքն է 3085 ռուբլի:

Թիֆլիզու Գուբերնիի Կրտսէնիկան պիտի ծախի Հոկ. 2. 5.
 Իւան Մանուկի կարւածն, Սիւնաթու Ուկրումն, Բուրաղոյ,
 Զարբան, Բախրապիկայ, եւ Բուրյանախ գեղերու մէջ, քանու
 չորս տուն ճարտ. գին գրած է 7870 ռուբլի:

ՏԻՖԼԻՍ

Печатать дозволяется

Тифлисъ. Марта 24 го 1851 года.

Печать Солнечника І. Орбелі.

Խաճաճիկ Լեւոն Իւսէի Գ. Գաւ. Գաւանիւն.
 Ի Տարբան Տեան Գաւանիկ Գաւանիւն: